

NYHETSBREV Nr . 6

NAS

Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr

Leder

Våren er i full gang, og fritiden brukes mer ute og mindre inne ved pc'en. Årsmøtekurset i februar kom vel i havn, og vi er i full gang med forberedelsene til neste. Les mer om årsmøtekurset 2001 i nyhetsbrevet.

Vi har tatt steget inn i cyberspace. Internettsiden kan sees på www.nas.rett.no

Neste nyhetsbrev ventes i september-oktober, og redaksjonen ønsker innlegg og forslag til stoff. Innlegg sendes innen 31. aug til: Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr

v/Gry Ellingsen Eskeland

Svend Foynsgt 50

4016 Stavanger

e-mail: eeskelan@online.no

Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innlegg

Postadressen er fremdeles som over frem til 1.juli, etter dette prøver vi å få en postboksadresse i Moss. I skrivende stund er denne adressen usikker, slik at den nye *midlertidige* adressen blir som følger:

NAS, v/Gry Ellingsen Eskeland, Skippingvn 42, 1315 MOSS.

På grunn av kopieringskostnader/frankeringsutgifter håper vi at alle som har e-post, bruker dette som kommunikasjonsmetode. Dette gjelder spesielt nyhetsbrevet, og vi ønsker at alle som får tilsendt dette i posten, og som ønsker det per e-post å gi beskjed til eeskelan@online.no eller leder@nas.rett.no

Vi er nå assosierte medlemmer av to forskjellige grupper: Norsk Atferdsanalytisk Forening (NAFO) og Companion Animal Behaviour Study Group (CABTSG). Medlemskapet er forskjellig i de to gruppene, noe som jeg vil forklare litt om her:

NAFO

Her er det NAS som gruppe som er medlem. Det vil si at alle våre medlemmer får de tilbudene som NAFO kan tilby, f.eks lavere deltakeravgift ved deres årsmøteseminar. NAS har samme rettigheter som lokallag. En representant fra NAS kan representere foreningen og slipper å betale seminaravgift på årsmøteseminalet. På årsmøtet har NAS representantene tale, forslag og stemmerett. De som ønsker kan få tilsendt "Diskriminanten". Tidsskriftet "Diskriminanten" er et kombinert medlems og fagtidsskrift med flere interessante artikler. I den siste utgaven var det f.eks en artikkel med betraktninger rundt atferdsanalytisk teori i markedsføring. Internettsiden er www.atferd.no.

CABTSG

Her er det individuelt medlemskap, og for å gjøre betalingen lettere, har vi vedtatt at alle våre hovedmedlemmer får dette medlemskapet inkludert i medlemsprisen. Fordelene ved dette medlemskapet er inngang til medlemssidene på internett. Her kan dere finne nye og gamle utgaver av nyhetsbrevene deres, som er fin lesning. Dere trenger et passord for å komme inn på medlemssidene, noe som dere får i posten sammen med det siste nyhetsbrevet. Internettsiden er www.cabtsg.org.

Styret har jobbet med flere større saker denne våren, som for eksempel en høringsuttalelse til hundeloven, forberedelser til NAFO årsmøteseminar (som dere får lese mer om senere i nyhetsbrevet), logoen og internettsider. Det er også på trappene med en ny stortingsmelding om dyrevern, der prosjektgruppen ønsker innspill om viktige problemstillinger eller saksfelt som spesielt bør presenteres. Vi i NAS vil gjerne komme på banen og ta skrittet opp som kompetansegruppe i forhold til staten.

Årsmøtereferat

Årsmøtet ble avholdt kl. 16.15 etter avsluttet årsmøteseminar i auditoriet på Norges landbrukshøgskole på ÅS. Fra styret var følgende tilstede: Gry Ellingsen, Gro Saugerud og Renate Grotle Nydal. Til sammen deltok 15 medlemmer på årsmøtet.

- 1) Valg av ordstyrer: Torstein Eskeland foreslått og godtatt.
- 2) Valg av to referenter: Renate G. Nydal og Janicke Nordgreen foreslått og godtatt.
Valg av tellekorps: Runar Næss og Randi Helene Tillung foreslått og godtatt.
- 3) Godkjenning av innkalling og dagsorden
 - a) Årsmelding
 - b) Regnskap
 - c) Fastsettelse av medlemskontingent
 - d) Valg
 - e) Vedtak om etiske retningslinjer
 - f) Eventuelt
- 4) Gjennomgang av de enkelte punktene på dagsordenen
 - a) Årsmeldingen ble utlevert og vi fikk følgende utfyllende opplysninger ved Gry E:
 - Årsrapport for "Program – Organisasjon og nettverksbygging/samarbeid":
Det er blitt tatt kontakt med CABTSG og Nafo og positiv innstilling til assosiert medlemskap foreligger. Det jobbes også med formelle henvendelser overfor Dyrebeskyttelsen og Norsk Kennel Klub, og man har begynt arbeidet med å søke midler/finne sponsorer.
 - Årsrapport for "Program – Drift og rekruttering":
Det har blitt opprettet fungerende rutiner for drift av NAS, bl.a. system for medlemsregister og utsending av purringer. Arbeidet med egen internettside, postboksadresse (det har vist seg vanskelig å få dette i Oslo og kan ta litt tid å få i orden) og logo har også kommet langt. Internettside vil være operativ ila meget kort tid. Per desember 2000 hadde NAS 66 medlemmer.

Det var ingen kommentarer eller spørsmål til Årsmeldingen.

- b) Regnskapet for 2000 ble gjennomgått og godkjent. Budsjett for 2001 ble godkjent.

- c) Det ble foreslått å beholde medlemskontingenten på kr. 600,- for medlemmer og kr. 200,- for assosierte medlemmer.

Forslaget ble vedtatt med 0 mot 15 stemmer.

- c) To i styret stod for valg: kasserer Hans Petter Kjæstad og styremedlem Gro Saugerud. Tre personer stilte til valg som styremedlem. : Sylvi Engebretsen, Torunn Seland og Frank Cristiansen.

Sylvi Engebretsen har lang erfaring med hundetrening fra Kongsberg, der hun har vært svært aktiv innen miljøet. Torunn Seland er psykolog og har også erfaring med hundetrening. Frank Cristiansen er biolog med doktorgrad på jakthunders predasjonsadferd på sau.

Torunn og Frank stilte til valg under forutsetning at reiser i forbindelse med møter kunne bli dekket. Styrets innstilling er at det foreløpig ikke er økonomi for dette i NAS. Man ble enige å prøve og få styremøter lagt til et tidspunkt hvor de aktuelle personene likevel er i Oslo, samt holde telefon- eller e-post møter. Alle tre ble valgt inn med 0 mot 15 stemmer.

Da alle de nyvalgte stilte til valg som styremedlem, fikk styret fullmakt til å konstituere seg selv.

Valg av tre personer var i tråd med ønsket om å få et fjerde styremedlem.

- e) Forslaget til etiske retningslinjer for NAS var på forhånd utsendt til alle medlemmer i siste nyhetsbrev. Forslaget ble lest opp av Renate G.N. under årsmøtet. Det var ingen kommentarer eller innvendinger, og de etiske retningslinjene ble vedtatt med 0 mot 15 stemmer.
- f) Det kom ingen tillegg under eventuelt, og årsmøtet ble hevet ca. kl. 17.00.

Presentasjon av nye styremedlemmer

Frank Christiansen

Jeg er fra mitt bosted Malm i Nord-Trøndelag og arbeider som forsker ved Nord-Trøndelagsforskning i Steinkjer. Utdannet etolog fra Universitetet i Trondheim og har dr.grad fra NLH/IHF, i begge omganger med hund som primæremne. Det meste av fritiden omhandler også hund; eksteriørdommer for flere grupper, jaktprøvedommer for stående fuglehunder, dressør, jeger (elg- og småviltjakt), formann i Autoriserte Hundedommeres Forening og med dette mye samarbeid og korrespondanse med Norsk Kennel Klub. Har vært med å stifte flere lokale hundeklubber.

Sylvi Engebretsen

Jeg er Bergenser oppvokst i Sandefjord og bosatt i Kongsberg. Jeg har hatt hund som hobby i ca 25 år og er aktivt med i Kongsberg Hundeklubb hvor jeg har hatt forskjellige verv. Jeg har vært medansvarlig for klubbens årlige utstilling siden starten for 20 år siden. Siden 1987 har vi vært teknisk arrangør for NKK's utstilling på Kongsberg og nå sist i Bø. Jeg har tatt Hundetrenerskolen hos Turid Rugaas og NKK's instruktørkurs trinn I. Jeg holder valp og nybegynnerkurs i klubbens regi
Jeg er for tiden nestleder i Norsk Hundetrenerforening. I familien har vi hatt undulater, papegøye, marsvin, chinchilla og selvsagt hunder. I øyeblikket har vi kun en colliegutt på 6 år.

Torunn Seland

Jeg var ferdig utdannet psykolog høsten 1999 og har etter det arbeidet innenfor barne og ungdomspsykiatrien og den pedagogisk-psykologisk tjeneste. De to siste årene har jeg også vært ansatt som instruktør ved Fjellanger hundeskole. Fritiden brukes til vorstehre og friluftsliv.

Til Debatt

Hvorfor skal du være medlem av NAS? Hva får du igjen for medlemskapet? Hvorfor betale ekstra for å være hovedmedlem?

Historien:

Ved NAS' første årsmøte var styrets forslag til kontingent 200,- for hovedmedlemmer og 100,- for assosierte medlemmer. Dette ble nedstemt av årsmøtet med en argumentasjon om at for å få stablet gruppen på beina, trengtes penger, og at en ikke kunne forvente sponsing fra institusjoner/organisasjoner i første omgang. Derfor ble kontingenten satt til 600,- for hovedmedlem og 200,- for assosierte medlemmer.

Mai 2001

Det har vært litt skurring i kulissene om hvorfor medlemsavgiften er så høy, og hva et hovedmedlem får igjen for pengene i forhold til assosierte medlemmer. Vi har tatt opp spørsmålet til vurdering i styret, og håper også å få tilbakemeldinger (skriftlige) fra medlemmene. Siste frist er å møte opp på årsmøtet og si din mening til neste år.

Spørsmålene som bør stilles er:

1. Hvorfor trenger vi et 2-delt medlemskap? I formålsparagrafen vår står det at vi ønsker å være en kompetansegruppe på selskapsdyratferd. Dette er grunnen til at vi krever en søknad om medlemskap og at kvalifikasjonene vurderes i hvert enkelt tilfelle av styret. Vi ønsker allikevel å være åpne for de som ønsker å lære mer, og som ønsker å støtte vårt formål. Dette er bakgrunnen for et 2-delt medlemskap.

2. Hvorfor bør medlemsavgiften være 600,-? Fordi vi fremdeles er i startgropen, og det er vi som medlemmer som har den største motivasjonen for at NAS skal bli stort og sterkt. Da trenger vi bl.a. penger. I tillegg trenger vi motiverte medlemmer som ønsker å jobbe for saken. Hvis du er av en annen mening, send et innlegg til nyhetsbrevet eller til styret.
3. Hva får hovedmedlemmene igjen for prisen i forhold til assosierte medlemmer? Frem til idag har det vært liten forskjell i fordelene, og det er vel denne biten som må opp til vurdering i styret/årsmøtet. Fra mai 2001 vil hovedmedlemmer motta et individuelt assosiert medlemskap i CABTSG, der tilgang til internettens medlemsider er den største fordel. Her ligger nyhetsbrev og endel informasjon.

Støtt oss videre-sammen er vi sterkere!

Årsmøteseminar i Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr (NAS)

sakset fra Norsk Kennel Klubs' "Hundesport". Av Renate Grotle Nydal

Helgen 24. og 25. februar avholdt Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr (NAS) sitt første årsmøteseminar. I den anledning hadde Dr. Anne McBride tatt turen over fra Southampton. Tema for seminaret var angst, frykt og fobier. Lørdag var seminaret åpent for alle interesserte - både medlemmer og ikke medlemmer. Søndag derimot var reservert for medlemmer av NAS.

Seminaret startet som seg hør og bør med definisjoner av begrepene angst, frykt og fobier. Videre på lørdagen var generelle prinsipper, terapeutisk sider og en kort oversikt over læringsteori tema for forelesningene. Søndagen bestod av gruppearbeid basert på atferdskasus Anne McBride har sett i klinikken i Southampton, og ble avsluttet med en forelesning om atferdsmodifiserende teknikker, velferd og etikk. Selv om alle kasusene på søndag handlet om hund, ble også andre arter brukt som eksempler gjennom forelesningene.

Først litt mer foreleseren Anne McBride: Hun er daglig leder for Anthrozoology Institute ved University of Southampton. Hun er aktiv i flere grupper og foreninger som har kjæledyrs atferd og velferd som interesseområde. Anne McBride er dessuten kjent for å være en dyktig foreleser, og jeg kan med en gang avsløre at hun oppfylte alle forventinger. Hun gjorde sitt doktorgradsarbeid på kaniners atferd, og hun har publisert flere bøker innen dette feltet. I tillegg har hun publisert mange vitenskapelige artikler innen et vidt spekter av atferdsfaget. Ca. 30 personer deltok på lørdagens program, og ca. 20 på søndagen. Deltakerne hadde ulik faglig bakgrunn innen atferdsområdet, fra hundetrenerne til etologer, og psykologer, men det var helt klart veterinærene som var den største gruppen.

Hva er angst, frykt og fobier?

Tema for helgen var som sagt angst, frykt og fobier. Og ganske treffende startet hun helgen med å spørre hvem er redd for den store stygge ulven mens ulvejaktet herjer i Østerdalen. Men hva er egentlig angst og frykt, og hva med fobier? Er dette noe som hører den menneskelige verden og det menneskelige sinn til, eller er dette en del av hverdagen for våre selskapsdyr også? Mange av disse begrepene er hypotetiske konstruksjoner. Det vil si at vi hos et individ ikke kan plukke ut noe konkret å si at dette er angst, dette er lykke, dette er frykt osv. Hva vi kan gjøre er å observere atferd som vi tolker som lykke eller angst. For eksempel vil vi ofte si at et menneske som smiler, hopper og danser og jubler, viser lykke, mens et menneske som er stille, tilbaketrukket og alvorlig er ulykkelig eller deprimert eller kanskje har angst.

Basert på flere observerte atferder (ofte kalt "symptomer" når det er snakk om atferdsproblemer eller atferdsterapi) kan vi snakke om angst, frykt eller fobier.

Definisjonene Anne McBride benyttet var sett ut fra en psykologisk vinkling. Så hva er så angst? **Angst** kan defineres som en følelse som utløses av trusler om straff, feiling eller noe som er nytt. Angst vil medføre at dyret stopper opp, ser rundt seg og lytter (stopp, se, hør).

Fokuset for angsten kan være intern (indre faktorer) eller ekstern (ytre faktorer). Siden angst her er definert som en følelse, hvordan kan vi da vite om et dyr føler angst?

Følelsen gir ofte utslag i økt motorisk aktivitet, og man kan se at dyret øker sitt aktivitetsnivå og er mer urolig.

Ved angst er det dessuten økt aktivitet i det autonome nervesystemet (og da spesielt den delen av nervesystemet som tar seg av "fight/flight" systemet).

Frykt er oftest å betrakte som en normal respons for å tilpasse seg til og overleve i miljøet vi omgir oss med. Evne til å kunne føle frykt når en trussel oppstår og å reagere hensiktsmessig på trusselen, er i bunn og grunn helt grunnleggende for at både individet og arten skal overleve. Dyr som ikke har evne til å føle frykt og unngå farer er mer utsatt for å skade seg eller til og med bli drept, for eksempel av andre dyr eller mennesker.

I noen tilfeller opptrer frykt i situasjoner hvor det ikke er en reell trussel tilstede. For eksempel kan et søppelspann, en stor stein eller en sykkel utløse frykt hos en hest eller hund. Disse gjenstandene i seg selv kan vel neppe betraktes som en reell trussel. I andre tilfeller kan fryktresponsen være overdreven i forhold til alvorligheten av trusselen som utløser den. En fryktrespons kan også være sterkt forlenget og vedvare i lang tid etter at det som utløser frykten er borte.

Ved frykt vil man hos dyr kunne observere ulike atferdsrespons. Dyret kan bli helt urørlig (eng. «freeze»), det kan trekke seg unna eller forøke å rømme fra stedet (flukt) og den kan forsvare seg ved å vise defensiv aggresjon. Hvilken strategi som benyttes avhenger både av art, rase, stimuli som utløser frykten og tidligere erfaringer og læring. Har et dyr erfart at det ikke kan rømme fra noe det oppfatter som en fare, vil det neste gang kunne gå direkte i forsvar uten å forsøke å flykte først. Dyret kan også lære seg en ny eller annen atferd for å slippe unna trusselen eller straffen. Her er det mange hunder som for eksempel i en treningssituasjon hvor den ikke skjønner hva som forventes av den, eller den straffes eller forventer å bli straffet, kan gå over i lek – ikke for å ”provosere” som mange eiere nok tror, men som en respons for å dempe angsten eller frykten. Hvilken strategi et dyr velger når følelsen av frykt opptrer avhenger av hvilken art det tilhører, hvilken rase det er (spesielt gjelder dette for hunder) og erfaringer dyret har gjort tidligere.

Hva er så en fobi eller fobiske respons? Her er det snakk om en svært kraftig og hurtig utviklet fryktrespons. Denne responsen kan ofte vedvare lenge etter at stimuli er borte. Fra hundeverden er vel redsel eller fobi for lyder, for eksempel skudd, torden eller fyrverkeri det flest kjenner til. Hunder med lydfohi (for eksempel for torden) vil vise kraftige tegn til frykt. Selv etter at stimuli (for eksempel torden) er borte, vil de kunne være redde i lang tid. Frykten vil ikke avta selv om hunden utsettes for lyden av torden flere ganger. Anne McBride omtalte dette fobiske respons som noe mer unormale respons enn frykt. I stedet for å se på angst, frykt og fobier som adskilte respons kan man tenke seg dem på en sammenhengende linje med angst i den ene ende og fobier i den andre enden.

Hva utløser angst og frykt? Hvilken type påvirkning eller stimuli ?

Hva er det så som utløser disse reaksjonene? Er det mulig å forutsi, har det noen logisk forklaring hvorfor dyret reagerer med angst eller frykt? Hva er fryktutløsende stimuli? Disse kan inndeles i stimuli som er intense, nye eller ukjente for individet, biologisk forankret, sosialt betinget eller lært. Hva som er et fryktutløsende stimuli vil altså variere med hvilken art vi snakker om. For hester vil trange, mørke rom kunne utløse frykt og enda til panikk. For rotter vil store, åpne plasser kunne utløse samme følelse som de mørke, trange rommene gjør hos hesten.

At ting som er ukjente for et individ kan sette i gang «alarmsystemet» (stopp, se, lytt), er naturlig. Dyret kan ikke vite om det nye medfører fare, og det kan derfor lønne seg å være på vakt. Noen ganger kan bestemte stimuli være så viktige å respondere med frykt på at alle innen arten viser frykt ved dette stimuli. Det vi får ut av dette er at det finnes enkelt stimuli som utløser frykt hos dyr innen en art uten at dyret trenger å lære dette i vesentlig grad. Responsen ligger altså genetisk forankret og utløses når det aktuelle stimuli presenteres. Denne responsen har gjennom mange generasjoner hjulpet akkurat den arten å overleve. Et eksempel er aper som er oppvokst blant mennesker og ikke i naturen. Disse apene viste i utgangspunktet ikke frykt for slanger, men lærte dette meget fort. Mennesker utvikler mye lettere frykt for slanger og edderkopper enn for eksempel sopp, harer med mer.

Dyrets alder er modenhetsstadium vil også kunne ha betydning for fryktrespons. For eksempel vil sjimpanser vise frykt for fremmede fra ca. fire måneders alder, mens valper vil vise denne responsen ved rundt to måneders alder.

Læring – har det noen betydning ved angst, frykt og fobier?

Det sier seg selv at det er viktig med kunnskaper om læringsteori både for å forstå hvordan et angst eller frykt problem har oppstått og for å løse det. Når det gjelder frykt vil en enkelstående hendelse kunne gi varig læring. Blir man skremt, det være seg menneske eller dyr, vil man kunne huske dette i lang tid og oppleve angsten eller frykten når man utsettes for den samme eller en lignende situasjon. Angst og frykt vil kunne forsterkes dersom det som utløser frykten forsvinner eller opphører som resultat av en atferdsrespons. Et eksempel er hunden som knurrer og bjeffer mot noen den er redd. Dersom denne noen trekker seg unna, vil angsten avta når avstanden blir større, og dette virker forsterkende på fryktresponsen (atferden) og frykten.

Hunder lærer ved assosiering. En lyd eller et annet stimuli som opptrer før en bestemt hendelse vil medføre at hunden forbinder de to tingene med hverandre. Pavlovs hunder er vel velkjent for mange. Pavlovs studier danner grunnlaget for det vi i læringsteorien kaller klassisk betingning. Det han gjorde var at han observerte at hunder begynner å sikle når de skal få mat. Ved å presenterer et stimuli (lys) like før hundene fikk mat, lærte hundene at lyset var et signal om at maten var på vei. Etter hvert ble det slik at hundene begynte å sikle når de registrerte lyssignalet.

Et eksempel på assosiering og hvilken betydning det kan ha for frykt var den fire år gamle boxeren som brått hadde begynt å utagere (knurre, bjeffe, hoppe mot) mot med fremmede mennesker. Det skjedde første gang midt i London på et fortau hvor hunden brått utagerte mot en fremmed mann. Denne fremmede mannen vinket etter en drosje med en avis da hunden reagerte. Det viste deg at eier hadde brukt en sammenrullet avis for å straffe hunden da den feilet under renslighetstrening som valp. Hunden assosierte denne fremmede mannen med en avis i hånden med straff, og reagerte med frykt (angrep beste forsvar - hunden var i bånd).

Søndagen gikk mesteparten av dagen med til gruppearbeid med papirkasus. Det vil si at vi gikk jobbet med problemstillinger som Anne McBride har sett i sin atferdspraksis i Southampton. Denne dagen var kun forbeholdt NAS sine medlemmer. Anne McBride demonstrerte ypperlige skuespillerkunster i sin presentasjon av dyreeiere. De fleste av oss kunne med letthet se for oss eiers personlighet gjennom hennes fremstilling av dem. Deltakeren stilte henne spørsmål for å kartlegge atferdshistorie, det eier oppfattet som problematisk atferd, kunnskap og kompetanse hos eieren osv, osv. Deretter jobbet vi i grupper for å komme frem til en forklaring eller årsak til problemene (diagnose eller differensial diagnose) og hvilke tiltak, trening og endringer som må til for å løse dem (behandling). En hund med redsel for flystøy innendørs, men ikke utendørs og en hund som kastet opp hver gang eierne hadde selskap var noen av de interessante problemstillingene vi jobbet med. Helgen ble avsluttet med en forelesning om etiske sider og dyrevelferdsmessige aspekter ved atferdsmodifiserende tiltak før årsmøtet avrundet det hele.

NAFO årsmøteseminar 9-13/5

Dette seminaret som ble annonsert i sist nyhetsbrev, gikk av stabelen som det har gjort hvert år i 28 år. I år med en komparativ del der NAS stilte med 2 forelesere: Morten Bakken og Per Anders Johnsen. Et ytterligere NAS medlem foreleste også under denne delen: Rune Fjellanger. De ble tatt vel imot av publikum, som i stor grad består av psykologer, vernepleiere, miljøarbeidere, lærere, etc.

Til neste år kan vi planlegge enda større komparativ del. Hvis du har noe å bidra med, ta kontakt med styret.

KATT og atferdsproblem: Katten min tisser inne, hva gjør jeg nå?

Av Gry Ellingsen Eskeland

Innendørs toalettvaner forekommer som det vanligste problemet katte-eiere kommer til atferdskonsultasjon for. Det er enda vanligere at de ikke kommer til atferdskonsultasjon, men heller til avlaving. Vi må prøve å forandre holdningen til katteeierne, og opplyse om at det er mulig å behandle, og har en god prognose, spesielt hvis de kommer raskt til behandling.

Artikkelen under er en innsendingsoppgave til diploma in Companion Animal Behaviour Counselling kurset i Southampton, som er omarbeidet endel for nyhetsbrevet. Dere får bare unnskyld språket, jeg håper de fleste takler litt engelsk. Første del omhandler hvordan en bør ta for seg et kasus av denne typen. I andre del som kommer i neste nyhetsbrev, kommer kasusbeskrivelsen av Susie.

Indoor toileting/Marking- Part 1

Tom and Anne comes for a behaviour consultation with their cat Susie, a female neutered, 6 year old Siamese. The presenting complaint is urination in the house. The answer will be divided into the following headings:

1. How to determine the nature of an inappropriate urination problem
2. Case history: Susie's case
 - Cause of the problem

- Possible treatment protocols

Discussion

How to determine the nature of an inappropriate urination problem

Historytaking

Comprehensive history taking is important for inappropriate urination problems as some signs may be omitted or forgotten by the owner, if not asked specifically about. The consultation techniques and listening skills are similar as with other behaviour consultations, but it can be of value to show diagrams of the cat's body language, both spraying behaviour and social behaviour toward other cats. A plan of the house is also very useful, especially of the cat's sleeping and feeding areas, the position of furniture, doors and windows and where the problem occurs, where the problem was first noticed and where it progressed.

Observation

Observation of the cat in its environment is beneficial, and if home visits are possible it is recommended (Heath, 2000). If home visits are not possible a video will be helpful. The observation will give clues about conflicts between cats and personality of the cat and the human-animal relationship. In multicat households it may be useful to give one cat fluorescein in the food to identify the cat that urinates/marks. When the urine is looked at under ultraviolet light, the fluorescein shows up.

Medical work-up

It is essential that medical causes are being eliminated before taking on an inappropriate urination case.

Approximately one third of patients with a primary behavioural complaint of indoor urination had had a history of feline lower urinary tract disease (FLUTD) at some point in their lifetime (Overall, 1997).

Differential list

The differentials can be divided into 2 categories; inappropriate indoor toileting and marking behaviour.

To differentiate between the two, the typical behaviour of **spraying** needs to be explained to the client: cat backs up to the vertical surface in a standing position, with its tail lifted vertically, and a small amount of urine in a fine spray directed between the back legs. The cat usually has a concentrated look and may be paddling with its back feet. However, some cats may also spray in a squatting position. The litter tray is still used for urination and the areas sprayed are the ones that smell offensive (Appleby, 2001). The area that will be sprayed is most often near doors, cat flap, windows and furniture.

In the case of **urination**, the stance of the cat is squatting, it usually occurs in a quiet area, and the cat rarely uses the litter tray.

The causes are listed under, with examples of situations described. The examples may fit under more than one subheading, the reasons being that the diagnoses are not exclusive of each other. In practice this means that when a diagnosis is reached, the treatment chosen must correlate with the specific case. Prescriptive treatment should be avoided.

Inappropriate indoor toileting

1. Initial learning failure

- Poor maternal example is an example where the queen fails to encourage or stimulate the kittens to eliminate away from the nest, so house training takes longer. Kittens do not usually need their mothers to learn appropriate elimination behaviour (Neville, 1990), it is the presence of appropriate substrates that triggers the innate digging behaviour. When the kittens are not able to observe their mother, they are more likely to bond to a different substrate than the cat litter and this is reported to be more common in Persians (Neville 1990).

- Lack of facilities is the case where the owner may want the cat to eliminate outside, but the cat is either too afraid to go out, due to challenging neighbouring cats or the owner is not letting the cat out in time.
 - Failure to bond to substrate is for instance when feral cats are being rehomed as young adults or adults. They may have been forced to eliminate on concrete and have bonded to this type of substrate. When getting soft, rakeable materials like cat litter, they can get into trouble.
2. Post trauma breakdown
 - Forced confinement is the case when the owners go away for 24 hours without providing a litter tray. The cat is forced to relieve itself indoors, and may continue to do so, due to bonding with a new substrate (e.g. soft carpet).
 - Fear association with the litter tray comes from many different situations, an example is the cat that gets harassed by the dog when in the litter tray.
 - Medical conditions like FLUTD (Feline lower Urinary Tract Disease) or other painful conditions (arthritis, backpain) can cause a negative association with the litter tray. In this case the litter tray becomes a conditioned stimuli of the painful experience (unconditioned stimulus), causing the cat to avoid it.
 3. Unacceptable substrate
 - Single trial learning of avoidance of substrate can result from one horrific experience, like a child that wants to play with the cat when it is urinating or a vase full of water falling on the floor near the litter tray.
 - Persistent, undesirable experiences can cause a more gradual avoidance of the substrate as in the case of pain or when the cat is persistently victimised by other cat, dog or human. In this case the owners may report that the cat hisses near the substrate or area. The smell of deodorised litters, moist and sticky litters, smell of other cats using the substrate, size of litter pellets (either too hard or large) may also be reasons why cats either gradually or abruptly stops using the litter tray (Overall, 1997, Borchelt, 1991).
 4. Unacceptable litter tray
 - Inappropriate location of the litter tray is for instance when it is placed in a busy access way where humans and/or cats are walking past regularly or in an area where the cat cannot see other pets approaching. In addition it can be placed too near food (cats do not like fouling eating areas), noisy area, cold area or where the cat do not normally go, e.g. in the basement. The owner may find that it is easier to administer medicine when the cat is in the litter tray, this may cause a negative association with the tray, causing the cat to choose a quiet hidden area instead.
 - Unacceptable type, e.g. open versus covered, too small or too deep. Some cats likes one type, but not another. Type avoidance can also be due to fear association, as a negative event happened with one type but not the other.
 - Unacceptable cleaning regime, either too often (smell of disinfectant is avoided) or too seldom (smell of decaying urine and faeces is avoided).
 - Unacceptable number of litter trays (ideally there should be one more litter tray than number of cats). Cats are not the most social animals, and when we ask our cats to like a cat that we choose, social conflicts are possible.
- Clinical signs for indoor toileting due to unacceptable substrate and litter tray may include vocalisation and distress before elimination, avoiding the litter tray or standing on the edge. The most common sign is that the cat eliminates just beside the litter tray. A cat with substrate or litter tray aversion will in many cases not use the tray when confined. It is likely that the trigger that started the aversion has disappeared, but the aversion is still there. This must be considered in the treatment of the specific case.
1. Learned secondary preference after substrate/litter tray aversions.
 - If the aversion is not treated as soon as they start, the cat develops a secondary preferred substrate, and then it can be more difficult to switch back to appropriate substrate. This aspect may also make it difficult to diagnose the cause of the problem, as changing the substrate/litter tray does not treat the problem.
 2. Substrate preference/Litter tray location preference
 - Cats can develop preferences without developing a complete aversion (Overall, 1997). The cat may choose soft carpets with long pile.
 3. Nervousness
 - Cats of nervous dispositions are more likely to develop problems of indoor toileting. If the cat has other symptoms of fear or anxieties, it is important to address these as well as the toileting problem. It is very likely to be associated. The most common causes that tend to end up as elimination problems are when the cat get startled or punished when it is in the litter tray. Also the case when the owner uses punishment

in a non-foreseeable manner, the cat can become very frustrated or passive, therefore starting to urinate in other places than the litter tray. Another example is when the family dog is chasing and harassing the cat. Then being in the litter tray is a very vulnerable position. Moving to a new home may be a different reason why a nervous cat starts to urinate outside the litter tray.

- Separation anxieties can occur in cats but are very rare and usually only happens if owner goes away for more than 24 hours (Hetts, 1999). In these cases other symptoms of overattachment usually exist, such as following the owner around the house, or preferring to be with owner compared to napping in a quiet area as most cats do. The urination can occur in almost any location, but in some cases they select items or areas with a strong scent of the owners, such as clothes or the bed.
4. Disruption of substrate association at adolescence.
 - Young males that are neutered can become confused over the significance of the faeces and urine being marking. This can cause them to loose their substrate association.
 5. Overcrowding
 - In multicat households, if there is more than one cat per tray, the situation may end up with a urination problem, because some cats have problems with eliminating after specific cats have been to it. In such cases giving one tray each may not resolve it, because the offending cat may use more than one tray.
 6. Challenge to security
 - Conflict between family cats is a common reason for indoor toileting problems. The cat is being harassed and threatened while in the tray, or the cat is simply too afraid to go to the litter tray location. Using the tray makes a cat vulnerable to attack or harassment (even if it has yet to happen) because his/her visibility and means of escape are limited.
 7. Alterations to core territory
 - Moving house, moving furniture or new people and pets that move in may be reasons why cats starts urinating.
 - A common cause is after the cat flap is built or after a new cat has moved into the neighbourhood. The flap effectively makes the outside continuous with the inside territory and for many cats it is not necessary for uninvited cats to actually come inside.
 8. Old age.
 - Old age may make it more difficult to get to the right place in time. The cause may be lost bladder sphincter control or arthritis. This means that more trays are needed in old age in addition to a location of easy access.

Indoor Marking

1. Sexual response

Normal behaviour during oestrus period of the queen, and is characterised by the presence of vocalisation during the marking behaviour. It is associated with sexual activity and is transient.

2. Challenge to security.

Spraying can occur with any cat, male or female, neutered or entire that reacts to something that has occurred in its territory. It is differentiated from the sexual marking by the fact that there is no vocalisation and that a larger area is sprayed. Askew (1996) questions the circular reasoning of a challenge to security. Urine marking is elicited by a challenge to security, but what is challenging is defined by whether or not urine marking is elicited. The conclusion to draw is that the underlying cause of reactionary spraying is not yet known.

- Overcrowding and social conflicts with cats, human family member or another pet are common causes
- Access to home is opened for instance by a cat flap. The cat will either spray, urinate or defecate in the access areas.
- Alterations to core territory like new people, baby or pet that move into the house. Alternatively that a kitten in the house reaches adulthood (about 2-3 years of age) (Borchelt, 1991). Other examples are redecoration or moving furniture.
- Invasive smells like shopping bags, pram wheels or shoes and items that heat up like microwave ovens.
- Frustrations can also cause spraying. Examples are the owner that fail to give the anticipated attention or denied access to outdoors. Hetts (1999) reports of a cat that started spraying after it was put on restricted food, while the female cat in the family still got the normal diet.

3. Medical causes like FLUTD (Heath, 2000). Secondary urine "spraying" can occur in some cases of FLUTD.

Multiple causes to indoor toileting and marking is common (Hetts, 1999).

References

- Appleby, D., 2001 "Lecture Notes on Feline house-soiling problems" Diploma in Companion Animal Behaviour Counselling, Southampton University
- Askew, H. R., 1996 **Treatment of Behaviour Problems in Dogs and Cats**, Blackwell Science
- Beaver, B.V.1992, **Feline Behaviour: A Guide for Veterinarians**, W.B. Saunders Company
- Borchelt, P.L., 1991 "Cat Elimination Behaviour Problems" Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice, **21 (2)**, 257-264
- Braastad, B.O., Westbye, I., Bakken, M., 1999 "Frequencies of behaviour problems and heritability of behaviour traits in breeds of domestic cat" in Bøe, K.E., Bakken, M., Braastad, B.O. (eds) Proceedings of the 33rd International Congress of the International Society for Applied Ethology, NLH press
- Couzens, T., 1999, "Bach Flower Remedies & the Treatment of Behaviour Problems" British Holistic Veterinary Journal, **1 (1)**, 34-44
- Hart, B. L., 1981 "Olfactory tractotomy for control of objectionable urine spraying and urine marking in cats" Journal of American Veterinary Medicine Association, **179**, 231
- Hart, B. L., Hart, L.A., 1985 **Canine and Feline Behavioural Therapy** Lea and Febiger, Philadelphia
- *Hauptmann, J.G., Komtebedde, J., 1989 "Evaluation of surgical technique, ischiocavernosusmyectomy, for the treatment of chronic urine spraying in the castrated male cat" cited in Overall, K.L. 1997, **Clinical Behavioural Medicine for Small Animals**, Mosby
- Heath, S. 2000, "Diagnosis and Treatment of Feline Elimination Disorders: urine and faeces, marking, spraying" Compendium Veterinære Fagdager, Oslo
- Heidenberger, E., 1997 "Housing conditions and behavioural problems of indoor cats as assessed by their owners" Applied Animal Behaviour Science, **52**, 345-364
- Hetts, S., 1999 **Pet Behaviour Protocols, What to Say, What to Do, When to Refer** AAHA Press
- Landsberg, G., Hunthausen, W., Ackerman, L., 1997 **Handbook of Behaviour Problems of the Dog and Cat** Butterworth Heineman
- *Neville, P.F., 1990 **Do Cats Need Shrinks?** Sidgewick and Jackson, London cited in Bradshaw, J.W.S., 1992, **The Behaviour of the Domestic Cat** C.A.B. International
- Overall, K.L. 1997, **Clinical Behavioural Medicine for Small Animals**, Mosby
- Romatowski, J. 1998, "Two Cases of Fluoxetine-Responsive Behaviour Disorders in Cats" Feline Practice, **26**, 14-15

Framtidige kurs/ledige stipendiater

**Høstkurs: Metodebruk/Trenerferdigheter
Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr**
Sted: Norges Landbrukshøgskole
Dato: **21-23/9-2001**
Kostnad lørdag:
Kostnad søndag:
Forelesere: Det vil bli lagt vekt på demonstrasjoner,
diskusjoner og praktisk arbeid.

**3rd International Congress on Veterinary
Behavioural Medicine**
Dato:7-8/8-2001,
Sted: Vancouver, Canada
Forelesere:flere
Detaljer fra: www.wsava.org link til world
conferences

**Atferd 2001
Norsk Kennel Klubs atferdsseminar**
Dato: 03. og 04. november 2001
Sted: Rica Sjølyst, Oslo
Forelesere fra Norge og Sverige,Program kommer
Pris: 750 kr inkl. lunsj begge dager
Bindende påmelding til: Norsk Kennel Klub, PB 163
Bryn, 0611 Oslo, E-post: atferdseminar@nkk.no
innen 01.10.01
bankgiro: 1600 40 39983 (angi hva betalingen gjelder)
Årsmøtekurs: Norsk Atferdsgruppe for Selskapsdyr
Sted: Norges Veterinærhøgskole
Dato: **15-17/2-2002**
Kostnad lørdag:
Kostnad søndag:
Forelesere: Følg med her for tema og foreleser!

**European Brain and Behaviour Society and
European Behavioural Pharmacology Society**

Dato: 8-12/9-2001

Sted: Marseille, France

Detaljer fra <http://Incf.cnrs-mrs.fr/EBBS-EBPS-2001>

**University of Southampton Diploma/Msc
(Companion Animal Behaviour Counselling)**

Sted: University of Southampton

Kostnad: ca. £600 per modul.

Opptakskrav: Universitetsgrad + praksis

Detaljer fra: Dr Anne McBride, Department of Adult
Continuing Education, New College, The Avenue,
Southampton SO17 1BG

Information and Adaptive Behaviour

Dato: 20-25/8-2001

Sted: Aarhus, Danmark

Detaljer fra:

http://www.zoo.cam.ac.uk/zoostaff/larg/pages/ESEB_symposium.html

**University of Southampton Certificate in Applied
Animal Behaviour**

Sted: University of Southampton

Kostnad: ca. £360 per modul

Opptakskrav: Dyrepleierutdannelse, eller tilsvarende
høyskolegrad

Detaljer fra: Dr Anne McBride, Department of Adult
Continuing Education, New College, The Avenue,
Southampton SO17 1BG

Husk å betale medlemsavgiften innen 20/6/01

Betalingsinformasjon: Medlemskontigent 2001

Giro

Bet.frist: 20/06/01

Underskrift v.girering

Betalt av

Betalt til

Belast konto

Kr. 600/200,-

Til konto: 1602.49.57423
